

**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КНЗ КОР «КОПОПК»
від 24 березня 2025 р. № 92

Ректор

Віра РОГОВА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання вченої ради
КНЗ КОР «КОПОПК»
від 24 березня 2025 року № 3

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**підготовки тренерів-педагогів з підвищення кваліфікації
педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують
викладання навчального предмета «Захист України»**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність розроблення освітньої програми підготовки тренерів-педагогів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти (далі – Програма), які забезпечують викладання навчального предмета «Захист України» полягає в необхідності підготовки вчителів до роботи за Державним стандартом профільної середньої освіти в контексті вимог законодавства, Закону України «Про основи національного спротиву», Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», Закону України «Про оборону України» та на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти, впровадження Концепції «Нова українська школа».

Освітня програма створена на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують викладання навчального предмета «Захист України», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2024 року № 1151 та у відповідності до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 року № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель загальної середньої освіти».

Ця програма розроблена відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти, зумовлена швидкими змінами в соціально-економічному, політичному житті країни, викликами глобалізації, цифровізації, поступовим переходом до децентралізації суспільства. Зміст програми, зокрема цілісний і системний добір модулів і тем, враховує особливості професійної діяльності вчителів курсу «Захист України» та визначається: вимогами суспільства щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; Національною рамкою кваліфікації, освітніми та професійними стандартами, вимогами щодо компетентностей вчителя.

Мета освітньої програми: професійний розвиток педагогічних працівників відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей вчителів курсу «Захист України», необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р., та на основі Державного стандарту профільної середньої освіти.

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей педагогічних працівників, які забезпечуватимуть заходи із підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти, які викладають навчальний предмет «Захист України»;
- поглибити і розширити знання з теорії і практики навчання, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній освітній системі;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей педагогів;
- удосконалити вміння відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- актуалізувати та поглибити знання щодо сучасного стану воєнної справи, включаючи сучасні принципи військового управління та планування, військові технології, інформаційну війну тощо;
- поглибити і розширити теоретичні та практичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.
- удосконалити вміння, спрямовані на забезпечення захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та

суспільно-державних (національних) цінностей України;

– актуалізувати та поглибити знання щодо суспільно-державних (національних) цінностей України, особливостей формування оборонної свідомості та заходів, спрямованих утвердження української національної та громадянської ідентичності загалом.

Особливості організації освітнього процесу за цією Програмою.

Форми організації освітнього процесу обираються відповідно до запитів слухачів.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретичний складник освітньої програми може бути реалізований через лекції/відеолекції/вебінари/відеоконференції тощо. Практичний складник – через практикуми/навчальні тренінги/семінари/майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в онлайн-режимі проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів.

Самостійна робота слухачів передбачає пошук, опрацювання навчальних матеріалів відповідно до запропонованих завдань, створення групових проєктів тощо. Самостійна робота виконується в позанавчальний час.

Засоби діагностики успішності навчання та форми атестації слухачів обираються самостійно суб'єктом підвищення кваліфікації.

Вивчення теми «Цифрові технології педагогічної діяльності» на основі Типової програми підвищення кваліфікації з розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, яка затверджена Наказом МОН України від 10.12.2021 № 1340, може бути організоване як окремий модуль, а саме – тренінг або курс.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» у межах професійної діяльності або галузі знань.

1. Формування та розвиток загальних компетентностей:

ЗК.01. Громадянської, через здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність сталого розвитку.

ЗК.02. Соціальної, через здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК.03. Культурної, здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК.04. Лідерської, здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ЗК.05. Підприємницької, через здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

2. Формування та розвиток професійних компетентностей учителя для виконання робочих функцій:

A1. Мовно-комунікативної, через здатність забезпечувати здобуття освіти державною та іноземними мовами; здатність забезпечувати (за потреби) здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти; здатність забезпечувати навчання учнів іноземної мови в професійному колі (для вчителів і викладачів іноземної мови, а також учителів, які здійснюють освітній процес (викладають навчальні предмети) іноземними мовами, здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння і навички

учнів.

A2. Предметно-методичної, через здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання; добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання та розвитку учнів; розвивати в учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.

A3. Інформаційно-цифрової, через здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі (відповідно до рівня освіти, який надається).

Б.1. Психологічної, через здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й інші індивідуальні особливості учнів; використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

Б.2. Емоційно-етичної, через здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з усіма суб'єктами освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у сучасному глобалізованому світі.

Б.3. Компетентність педагогічного партнерства, через здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя/викладача для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

8.1. Інклюзивної, через здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного з урахуванням його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

8.2. Здоров'язбережувальної, через здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте, фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати домедичну допомогу суб'єктам освітнього процесу.

8.3. Проектувальної, через здатність проектувати осередки навчання і виховання учнів.

Г.1. Прогностичної, через здатність прогнозувати результати освітнього процесу; планувати освітній процес.

Г.2. Організаційної, через здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

Г.3. Оцінювально-аналітичної, через здатність аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати процес самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

Д.1. Інноваційної, через здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації в професійній діяльності; застосовувати інноваційні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

Д.2. Компетентності навчання впродовж життя, через здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізій тощо).

Д.3. Рефлексійної, через здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби.

ОРІЄНТОВНИЙ НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Освітня галузь: «Соціальна і здоров'язбережувальна»

Розробник програм	Камінський О.І., методист навчально-методичного кабінету «Центр національно-патріотичного виховання» Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»		
Зміст програми	№ з/п	Назва модуля, тема заняття (за вибором)	год.
	Модуль І. Основи національної безпеки України та оборони. Роль в обороні України		8
	1.1.	Персональна відповідальність громадянина за стан справ у державі	2
	1.2.	Медіа-висвітлення війни за кордоном та мобілізація міжнародної підтримки	2
	1.3.	Ефективний рекрутинг до Сил Оборони	2
	1.4.	Громадянські ролі у системі національної безпеки України	2
	Модуль II. Основи планування та управління		14
	2.1.	Аналіз складу та структури Сил оборони, їхні завдання та ролі в забезпечення оборони	4
	2.2	Огляд і класифікація військових підрозділів, їх функції та організаційні особливості	4
	2.3.	Вивчення різних методів та стратегій військового управління та планування операцій та бойових дій	2
	2.4.	Відпрацювання в форматі “Wargame” навичок військового управління та планування	4
	Модуль III. За фаховим спрямуванням		8
	3.1.	Конструювання сучасного навчального заняття з предмета «Захист України»	4
	3.2.	Кращі практики досвіду організації освітнього процесу з предмета «Захист України»	4
	Модуль IV. Діагностико-аналітичний		2
	4.1.	Вихідне діагностування	2
Обсяг програми	1,2 кредити ЄКТС / 36 год (32 години – аудиторні, 4 годин – самостійна робота)		
Форма підвищення кваліфікації	Інституційна (денна)		

Модуль I. Основи національної безпеки України та оборони. Роль в обороні України

Тема 1.1. Персональна відповідальність громадянина за стан справ у державі

Ключові аспекти національної безпеки, правових та стратегічних основ оборони України. Військові загрози гібридної війни, стратегій стримування та протидії агресії. Сучасні виклики та ризики, роль державних і недержавних структур у забезпеченні безпеки. Формування громадянської позиції щодо захисту країни, активної участі у зміцненні держави. Конституційні права та обов'язки громадян у сфері оборони, цивільного захисту та сприяння обороноздатності.

Тема 1.2 Медіа-висвітлення війни за кордоном та мобілізація міжнародної підтримки

Огляд інформаційних стратегій щодо висвітлення воєнних дій у міжнародному інформаційному просторі. Вплив медіа на формування громадської думки, дипломатичні механізми мобілізації міжнародної допомоги, роль соціальних мереж та журналістики в інформаційній війні.

Тема 1.3 Ефективний рекрутинг до Сил Оборони

Сучасні методи залучення особового складу до Сил оборони України. Основи побудови ефективних кампаній з рекрутингу, психологічні аспекти та мотиваційні чинники. Аналіз досвіду провідних армій світу щодо підготовки та утримання військовослужбовців.

Тема 1.4 Громадянські ролі у системі національної безпеки України

Розгляд можливостей участі цивільного населення в оборонних ініціативах, територіальній обороні, волонтерських рухах, кібербезпеці та інформаційному спротиві. Визначення ключових компетентностей, необхідних для підтримки національної безпеки.

Модуль II. Основи планування та управління

Тема 2.1. Аналіз складу та структури Сил оборони, їхні завдання та ролі в забезпечення оборони

Розгляд організаційної структури Збройних Сил України, функцій різних військових підрозділів, взаємодії з іншими силовими відомствами (Національна гвардія, СБУ, МВС). Огляд нормативно-правового забезпечення діяльності ЗСУ.

Тема 2.2 Огляд і класифікація військових підрозділів, їх функції та організаційні особливості

Вивчення типів військових формувань, їхньої організації, підпорядкування та бойових завдань. Аналіз взаємодії підрозділів під час військових операцій та виконання бойових завдань.

Тема 2.3 Вивчення різних методів та стратегій військового управління та планування операцій та бойових дій

Огляд ключових принципів стратегічного та оперативного планування, прийняття рішень у військовому управлінні, алгоритмів бойового управління. Впровадження сучасних цифрових технологій у військове керівництво.

Тема 2.4 Відпрацювання в форматі “Wargame” навичок військового управління та планування

Практичні заняття із застосуванням сценарного моделювання військових ситуацій. Аналіз реальних та умовних бойових операцій, ухвалення рішень у кризових ситуаціях, використання інтерактивних методів навчання.

Модуль III. За фаховим спрямуванням

Тема 3.1. Конструювання сучасного навчального заняття з предмета «Захист України»

Методика підготовки та проведення занять з предмета «Захист України». Використання інтерактивних методів навчання, сучасних освітніх технологій, моделювання ситуацій та рольових ігор.

Тема 3.2 Кращі практики досвіду організації освітнього процесу з предмета «Захист України»

Аналіз успішного досвіду навчання в Україні та за кордоном, обговорення інноваційних підходів до викладання. Ознайомлення з програмами підготовки та підручниками, адаптація навчальних матеріалів під сучасні виклики.

Модуль IV. Діагностико-аналітичний

Тема 4.1 Вихідне діагностування

Основне завдання навчального заняття – підведення підсумків роботи, рефлексія діяльності слухачів, заповнення анкет зворотнього зв'язку чи обговорення зауважень та пропозицій щодо покращення якості надання освітніх послуг. Обговорення умов отримання сертифікатів, заповнення звітної документації. Під час дистанційного навчання проводиться в асинхронному або синхронному режимі. Вихідне комплексне тестування проводиться передбачає встановлення рівня знань слухачів за результатами курсів підвищення кваліфікації.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які основні загрози національній безпеці України існують у сучасних умовах?
2. Яку роль відіграють громадяни у забезпеченні обороноздатності держави?
3. Як міжнародні медіа впливають на висвітлення війни в Україні та мобілізацію підтримки?
4. Які методи рекрутингу використовуються для залучення нових бійців до Сил оборони?
5. У яких сферах цивільне населення може брати участь у підтримці національної безпеки?
6. Як взаємодіють між собою різні військові підрозділи під час бойових операцій?
7. Які основні принципи стратегічного військового управління та планування операцій?
8. Як змінюються методи військового управління у зв'язку з розвитком цифрових технологій?
9. Які основні завдання та сценарії можуть використовуватися у форматі "Wargame" для військового планування?
10. Як використовувати інтерактивні методи для підвищення ефективності навчання з питань національної безпеки?
11. Як персональна відповідальність кожного громадянина впливає на стан справ у державі?
12. Що таке Сили оборони України і які завдання вони виконують?
13. Яка структура військових підрозділів у Силах оборони України?
14. Які функції та організаційні особливості мають різні військові підрозділи?
15. Що таке військові знаки розрізнення та як вони використовуються у системі військового управління?
16. Які основні завдання військового управління та планування?
17. Як ухвалюються рішення в умовах бойових дій, і чим відрізняються ці процеси в системі НАТО і радянській системі?
18. Які особливості має військове лідерство в умовах бойових дій?
19. Яким чином військові навчаються адаптуватися до умов невизначеності та нестабільності?

20. Чому Україна змогла вистояти в 2022 році?

Рекомендовані джерела

1. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
2. Войтенко К. В. Інформаційна безпека держави в умовах гібридної війни. – Харків: Право, 2020. – 312 с.
3. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
4. «Про Стратегію воєнної безпеки України», затверджена Указом Президента України від 25.03.2021 № 121/2021 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>
5. Міністерство освіти і науки України. Модельна навчальна програма предмета «Захист України» для закладів середньої освіти. – Київ: МОН, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
6. Міністерство оборони України. Стандарти оцінювання військової підготовки. – Київ : МОУ, 2021. – 96 с.
7. Андрієнко В. П. Інтерактивні методи навчання в патріотичному вихованні. – Харків : Освіта, 2020. – 280 с.
8. Буряк П. Ю. Громадянське суспільство і національна безпека. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 278 с.
9. Вілсон А. Українська криза: що вона означає для Заходу. – Київ : Дух і Літера, 2015. – 312 с.
10. Горбулін В. П., Литвиненко О. В. Світова гібридна війна: український фронт. – Київ : НІСД, 2017. – 496 с.
11. Гриценко А. А. Національна безпека України: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. – Київ : НІСД, 2021. – 320 с.
12. Жуков Д. О. Моделювання бойових операцій: методологічні підходи. – Київ : Видавництво НУОУ, 2020. – 260 с.
13. Кармазін Ю. А. Основи військового управління. – Київ : ВІТІ, 2022. – 280 с.
14. Колесник Т. А. Інноваційні технології у військовій освіті. – Київ: Видавництво НАУ, 2022. – 310 с.
15. Кучеренко А. І. Методи діагностування рівня знань і підготовки військовослужбовців. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 212 с.
16. Логвиненко О. В. Основи стратегії та оперативного мистецтва. – Харків : ХНУПС, 2018. – 320 с.
17. Папірова І. П. Аналіз ефективності освітніх програм у військовій підготовці. – Київ : Видавництво НАУ, 2022. – 250 с.
18. Шаповалов Г. М. Військове керівництво: сучасні виклики та перспективи розвитку. – Львів : АСВ, 2019. – 288 с.
19. Black J. War and Technology. – New York: Routledge, 2021. – 260 p.
20. Gray C. Modern Strategy. – Oxford: Oxford University Press, 2019. – 380 p.
21. NATO. Assessing Military Readiness: Theoretical and Practical Approaches. – Brussels: NATO Research Division, 2020. – 280 p.
22. NATO. The NATO Handbook. – Brussels: NATO Office of Information, 2021. – 450 p.
23. Strachan H. The Direction of War: Contemporary Strategy in Historical Perspective. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017. – 340 p.
24. Sun Tzu. The Art of War. – Oxford: Oxford University Press, 2019. – 220 p.